

WYMIANA HANDLOWA POLSKI Z BIAŁORUSIĄ

Robert W. CIBOROWSKI, Jerzy GRABOWIECKI¹

1. Wstęp

Białoruś jest ważnym, ale nie głównym partnerem handlowym Polski. Rozwój wzajemnej współpracy uwarunkowany jest takimi czynnikami, jak: położenie geograficzne, zaawansowana, chociaż zróżnicowana komplementarność gospodarek, a także wieloletnia współpraca z podmiotami z tego obszaru i tradycyjne więzi kulturowe o wielowiekowej tradycji.

W 2005 roku odnotowano najwyższy w historii poziom dwustronnych obrotów handlowych. Tym samym udało się przezwyciężyć negatywne skutki rosyjskiego kryzysu finansowego z września 1998 roku, który wywarł silny wpływ na załamanie się handlu polsko-białoruskiego. Odbudowa polskiego eksportu na Białoruś następowała nie tylko przez proste odtwarzanie jego pierwotnej skali, ale równocześnie dokonała się zmiana jego struktury przedmiotowej.

Możliwości dalszego rozwoju eksportu na rynek białoruski zależą przede wszystkim od stanu gospodarki białoruskiej, aktualnej i perspektywicznej podaży towarów produkcji krajowej i importu na ten rynek, popytu wewnętrznego i zewnętrznego, środków regulacji handlu zagranicznego stosowanych przez Białoruś, konkurencyjności polskiej oferty eksportowej oraz profesjonalizmu polskich podmiotów w działaniach marketingowych na rynku białoruskim.

Celem niniejszego referatu jest analiza stosunków handlowych Polski z Białorusią, w tym zwłaszcza wskazanie podstaw prawno-traktatowych współpracy, skali, dynamiki i struktury obrotów handlowych oraz chłonności i zapotrzebowania rynku białoruskiego na polskie towary.

2. Podstawy prawno-traktatowe rozwoju współpracy gospodarczej i handlowej Polski i Białorusi

Regulacje prawno-traktatowe polsko-białoruskiej współpracy gospodarczej i handlowej wypracowane zostały w pierwszej połowie lat 90. XX wieku. Do najważniejszych umów i porozumień na szczeblu państwowym, rządowym i resortowym należą:

¹ Dr hab. Robert W. Ciborowski, prof. UwB, dr Jerzy Grabowiecki – Wydział Ekonomii i Zarządzania Uniwersytetu w Białymstoku.

- Porozumienie w sprawie organizacji przewozów, podpisane w Mińsku 30 marca 1992 roku.
- Umowa międzyrządowa w sprawie unikania podwójnego opodatkowania, podpisana w Mińsku 18 listopada 1992 roku.
- Umowa międzyrządowa o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji, podpisana w Warszawie 24 kwietnia 1994 roku.
- Umowa międzyrządowa o współpracy i pomocy wzajemnej w sprawach celnych, umowa między Ministerstwem Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej RP i RB o współpracy w dziedzinie kwarantanny i ochrony roślin z 28 września 1994 roku, porozumienie o współpracy w zakresie wzajemnego uznawania wyników badań, certyfikatów i znaków zgodności z 27 listopada 1995 roku.
- Traktat o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy podpisany w Warszawie 23 czerwca 1992 roku.
- Deklaracja Prezesa Rady Ministrów RP i Premiera Republiki Białorusi o rozwoju współpracy gospodarczej z 21 stycznia 1995 roku.
- Porozumienie o współpracy w zakresie wzajemnego uznawania wyników badań, certyfikacji i znaków zgodności między Polskim Centrum Badań i Certyfikacji a Komitetem ds. Standaryzacji, Metrologii i Certyfikacji RB podpisane 27 listopada 1995 roku [Borko 2005 s. 169 – 170].

Członkostwo w Unii Europejskiej zasadniczo zmieniło sytuację Polski w handlu międzynarodowym, w tym na forum WTO. W Unii Europejskiej wymiana handlowa z krajami trzecimi jest kształtowana w ramach wspólnej polityki handlowej. Poszczególne kraje członkowskie nie mają autonomii w zawieraniu umów handlowych, zmianie stopnia protekcji rynku krajowego, ponieważ przekazały swoje narodowe kompetencje instytucjom wspólnotowym. Oznacza to, że z państwami trzecimi i WTO negocjacje prowadzi Komisja Europejska na podstawie mandatu Rady UE i w konsultacji z grupami roboczymi Rady UE. Polityka handlowa Polski po przystąpieniu do Unii Europejskiej nie ma więc charakteru narodowego.

Wraz z wstąpieniem do Unii Europejskiej Polska zobligowana została do wypowiedzenia polsko-białoruskiej umowy o współpracy gospodarczej i handlowej. Do tego czasu dwustronna polsko-białoruska umowa określała zasady handlu i była podstawą działania Polsko-Białoruskiej Komisji Mieszanej ds. Współpracy Gospodarczej. W celu umożliwienia Komisji kontynuowania jej prac, 30 kwietnia 2004 roku w Warszawie podpisana została nowa umowa o współpracy gospodarczej między rządem RP a RB. Tym samym Białoruś stała się pierwszym krajem spośród krajów WNP, z którym Polska zawarła umowę dostosowaną do nowych warunków współpracy, wynikających z członkostwa w Unii Europejskiej.

3. Warunki dostępu polskiego eksportu do rynku Białorusi

Białoruś jest szczególnym przypadkiem transformacji systemowej. W rozważaniach modelowych istota transformacji systemowej polega przede wszystkim

na radykalnej zmianie systemu wartości, na którym opiera się fundament każdego ustroju, który określany jest mianem ideologii. Podejmowana jest zasadnicza decyzja określająca i determinująca charakter dalszych zmian w warstwie politycznej, a następnie w warstwie ekonomicznej. W tej ostatniej dokonywana jest ocena metod i środków dojścia, poprzez odpowiedni sposób wykorzystania czynników wytwórczych, do wyznaczonych politycznie, a osadzonych w warstwie ideologicznej, celów systemowych [Bieńkowski 2006 s. 7].

Transformacja systemowa Białorusi wymyka się z modelowej kategoryzacji. Białoruś pozostaje w tyle za innymi krajami Europy Środkowej i Wschodniej w zakresie przemian politycznych, instytucjonalnych i własnościowych. Ponadto Białoruś przyjęła odrębne od rozwiązań zalecanych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy metody stabilizacji gospodarki. Na proces transformacji systemowej gospodarki wpływa brak tradycji w zakresie funkcjonowania sektora prywatnego i głęboko zakorzeniony interwencjonizm. Istotne znaczenie ma także sytuacja polityczna oraz brak tradycji niepodległościowych. Pozostając uzależnioną od Rosji, Białoruś skłania się w kierunku izolacji gospodarczej.

Gospodarkę Białorusi można określić jako gospodarkę funkcjonującą we wzorcowym systemie nakazowo-rozdzielczym, chociaż oficjalnie władze określają ją jako społecznie zorientowaną gospodarkę rynkową. Jest to gospodarka bardzo silnie zróżnicowana pod względem efektywności przedsiębiorstw. Obok przedsiębiorstw wysoce rentownych (przemysł paliwowy i chemiczny oraz niektóre firmy z sektora łączności), większość podmiotów gospodarczych jest nierentowna lub funkcjonuje na granicy rentowności. Nierentowne przedsiębiorstwa podtrzymują swoją działalność dzięki redystrybucji poprzez budżet państwa i system bankowy środków z przedsiębiorstw rentownych, co blokuje rozwój przedsiębiorstw rentownych. Także system rachunkowości i statystyki nie odpowiada standardom międzynarodowym.

Model handlu zagranicznego i współpracy z zagranicą przyjęty przez Białoruś jest zbliżony do klasycznego systemu nakazowo-rozdzielczego. Istotną cechą tego modelu jest centralna kontrola salda bilansu handlowego i administracyjna regulacja obrotów handlowych. Nasila się ona w warunkach długookresowego salda ujemnego, gdy trudności płatnicze wywołują zagraniczne reperkusje i zagrożenie retaliacją. Liberalizacja, zwiększająca możliwości działania podmiotów gospodarczych, niesie ze sobą zagrożenie dla bilansów obrotów handlowych. Istnieje więc swoiste sprzężenie zwrotne: wobec braku dewiz ograniczana jest inicjatywa podmiotów gospodarczych, a w wyniku tego pojawiają się ograniczenia napływu dewiz i okresowe ich niedobory [Dziewulski 2004 s. 254].

W tych warunkach możliwości rozwoju polskiego eksportu na rynek białoruski zależą przede wszystkim od takich czynników, jak:

- sytuacja gospodarcza;
- aktualna i perspektywiczna podaż towarów produkcji krajowej i z importu na ten rynek;
- popyt wewnętrzny i zewnętrzny;

- środki regulacji handlu zagranicznego stosowane przez władze gospodarcze;
- konkurencyjność polskiej oferty;
- stopień profesjonalizmu polskich podmiotów w działaniach marketingowych na rynku białoruskim.

4. Białoruś jako partner handlowy Polski

Z punktu widzenia dynamiki wymiany handlowej Polski i Białorusi można wyodrębnić następujące fazy rozwojowe:

- regres we wzajemnych obrotach po rozwiązaniu RWPG;
- wzrost wymiany handlowej w latach 1995 – 1996;
- kryzys rosyjski w 1998 roku i załamanie wymiany;
- odbudowa stosunków handlowych w latach 2001 – 2002;
- dynamiczny rozwój stosunków handlowych w latach 2003 – 2006.

Mimo że po rozwiązaniu RWPG nastąpił regres we wzajemnych obrotach, to kolejne lata, szczególnie 1995 – 1996, przyniosły kilkakrotny wzrost obrotów wzajemnych. Kryzys rosyjski spowodował drastyczny spadek wymiany, szczególnie dotkliwy w latach 1999 – 2000, ponieważ wzajemne obroty spadły poniżej 400 mln USD. Stopniowe zwiększanie i odbudowa wymiany handlowej rozpoczęły się od 2001 roku. W 2004 roku wymiana handlowa po raz pierwszy w historii przekroczyła 1 mld USD. Dalszy dynamiczny wzrost obserwowany był w kolejnych latach, osiągając w 2005 roku wartość 1 697 mln USD (zob. tabela 1).

Tabela 1. Bilans handlowy Polski i Białorusi w latach 1996 – 2005 (mln USD)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	8 mies. 2006
Obroty	529	540	436	399	398	421,0	487,2	781,8	1 263,7	1 697,1	1 297,8
Eksport	272	319	266	233	244	276,0	260,2	395,6	565,2	720,3	613,9
Import	257	221	170	166	154	145,0	227,0	386,2	698,5	976,7	683,9
Saldo	15	98	96	67	90	131,0	33,2	9,4	-133,3	-256,4	-70,0

Źródło: Centrum Informacji Handlu Zagranicznego, Ministerstwo Gospodarki RP oraz [Syntetyczna informacja... 2006].

W latach 1999 – 2005 polsko-białoruskie obroty handlowe wzrosły ponad czterokrotnie. Szczegółowa analiza polsko-białoruskich obrotów handlowych wskazuje, że do 2003 roku Polska odnotowywała dodatnie saldo tej wymiany. Poczynając od 2004 roku, saldo w handlu z Białorusią jest dla Polski ujemne i wynika przede wszystkim z zakupów na Białorusi drożących produktów przetwórstwa ropy naftowej [Informacja...].

W 2005 roku Polska była jednym z głównych partnerów handlowych Białorusi, zajmując piąte miejsce w białoruskim eksporcie (według danych białoruskich), po Rosji, Holandii, Wielkiej Brytanii i Ukrainie, wyprzedzając Niemcy,

Litwę i Łotwę, tradycyjnych partnerów handlowych RB. W białoruskim imporcie Polska jest czwartym partnerem Białorusi, po Rosji, Niemczech i Ukrainie.

Dla Polski Białoruś jest ważnym, lecz nie głównym partnerem handlowym. Białoruś zajmuje 21 miejsce wśród odbiorców polskiego eksportu z udziałem 0,8% oraz 24 miejsce wśród krajów, z których Polska importuje towary, a jej udział wynosił 0,97% (zob. tabela 2).

Tabela 2. Udział obrotów handlowych z Białorusią w handlu zagranicznym Polski w latach 1996 – 2005 (%).

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Eksport	1,1	1,2	0,9	0,9	0,8	0,8	0,6	0,7	0,8	0,8
Import	0,7	0,5	0,4	0,4	0,3	0,3	0,4	0,6	0,8	1,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Rocznik statystyczny...].

Z analizy danych statystycznych dotyczących wymiany handlowej wynika, że akcesja Polski do Unii Europejskiej nie spowodowała negatywnych konsekwencji dla Białorusi, wręcz przeciwnie – obroty te znacznie wzrosły z korzyścią dla Białorusi. Ponadto należy podkreślić, że problemy w stosunkach politycznych, jakie wystąpiły w 2005 roku, nie wpłynęły na wyniki handlu zagranicznego.

Najwyższym tempem wzrostu eksportu w 2005 roku charakteryzowały się następujące grupy towarowe: koks i półkoks, konstrukcje z żeliwa i stali, izolowane druty i kable. W nieco wolniejszym tempie rósł eksport części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, owoców, wyrobów papierniczych, tłuszczu i mięs. Z kolei w czternastu grupach towarowych zanotowano spadek wartości dostaw z Polski na Białoruś. Dotyczy to m.in. tak ważnych w poprzednich latach grup towarowych, jak: lampy elektronowe i kineskopy oraz płyty pilśniowe i drewnopochodne (zob. tabela 3).

5. Potencjalne możliwości wzrostu polskiego eksportu na Białoruś

Możliwości wzrostu polskiego eksportu na Białoruś uzależnione są od chłonności i zapotrzebowania tego rynku, w szczególności od następujących czynników:

- silnej ochrony rynku wewnętrznego artykułów konsumpcyjnych, zarówno za pośrednictwem instrumentów stosowanych do regulacji handlu zagranicznego, jak i wewnętrznego;
- wsparcia i preferencji dla produkcji antyimportowej i proeksportowej;
- stosunkowo dobrego zaopatrzenia w artykuły konsumpcyjne w drodze eksportu indywidualnego z krajów sąsiednich, w tym z Polski;
- konkurencji towarów białoruskich i rosyjskich (sprowadzanych bez barier celnych);
- potrzeby wzrostu inwestycji i modernizacji, dostaw środków do produkcji i komponentów, technologii i *know-how*;

- braku wystarczających krajowych i zagranicznych źródeł finansowania inwestycji;
- braku własnych środków obrotowych i płynności finansowej wielu białoruskich przedsiębiorstw, co stanowi barierę importu towarów;
- dynamicznego rozwoju rynku wewnętrznego wraz ze wzrostem dochodów ludności [Mapa możliwości... 2006 s. 169].

W tabeli 4 przedstawiono szczegółowo chłonność i zapotrzebowanie rynku białoruskiego na polski eksport.

Tabela 3. Struktura obrotów towarowych Polski z Białorusią w 2005 r. wg sekcji

Sekcja nr	Nazwa sekcji	2005			Dynamika		Udział	
		Eksport	Import	Saldo	Eksport	Import	Eksport	Import
Ogółem		w mln USD			w %		w %	
		565,2	698,5	-133,4	127,5	139,8	100,0	100,0
I	Zwierzęta żywe, produkty pochodzenia zwierzęcego	69,34	2,37	66,97	123,2	121,9	11,86	0,30
II	Produkty pochodzenia roślinnego	20,28	2,04	18,24	150,4	163,0	4,23	0,34
III	Tłuszcze i oleje poch. zwierz. lub roślinnego	1,02	0,00	1,02	81,8		0,12	0,05
IV	Gotowe art. spożywcze, napoje bezalkoholowe, alkoholowe	27,88	0,23	27,65	114,8	423,4	4,45	0,10
V	Produkty mineralne	6,91	425,06	-418,15	198,0	141,0	1,90	61,38
VI	Produkty przem. chemicznego i przem. pokrewnych	51,17	135,90	-84,73	137,5	146,2	9,77	20,34
VII	Tworzywa sztuczne i wyroby z nich, kauczuk i wyroby	39,37	9,85	29,51	148,3	64,0	8,11	0,65
VIII	Skóry, skórki surowe i wyprawione, skóry futer, wyroby	3,31	2,34	0,97	90,0	114,3	0,41	0,27
IX	Drewno i wyroby z drewna, węgiel drzewny, korek, wyroby	44,28	25,53	18,75	101,3	160,6	6,23	4,20
X	Ścier drzewny lub z innego włóknistego mat., papier	22,17	1,60	20,57	115,3	144,4	3,55	0,24
XI	Materiały i wyroby włókiennicze	19,24	11,80	7,44	130,5	106,3	3,49	1,28
XII	Obuwie, nakrycia głowy, parasole, parasole przeciwsłoneczne, laski	4,01	0,03	3,98	105,9	405,5	0,59	0,01
XIII	Wyroby z kamieni, gipsu, cementu, miki i podobnych materiałów	35,39	3,29	32,10	106,0	125,6	5,21	0,42
XIV	Perły naturalne, hodowlane, kamienie szlachetne, półszlachetne	0,18	0,00	0,18	295,6		0,07	0,00
XV	Metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych	42,71	46,44	-3,73	142,2	143,9	8,43	6,84
XVI	Maszyny i urządzenia mechaniczne, sprzęt elektryczny, części	138,88	9,59	129,30	118,4	59,7	22,83	0,59
XVII	Pojazdy, statki powietrzne, jedn. pływające oraz współdziałające urządzenia	16,48	20,23	-3,76	235,9	126,3	5,40	2,62
XVIII	Przyrządy, narzędzia i aparaty optyczne, fotograf., pomiarowe	6,40	0,86	5,54	130,4	121,8	1,16	0,11
XIX	Broń i amunicja; części i akcesoria	0,01	0,00	0,01	109,3		0,00	0,00
XX	Wyroby różne (meble, pościel, materace, stelaże, lampy)	16,11	1,37	14,74	98,8	197,8	2,21	0,28
XXI	Dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki	0,00	0,00	0,00	816,6		0,00	0,00

Źródło: Ministerstwo Gospodarki RP.

Tabela 4. Chłonność i zapotrzebowanie rynku białoruskiego na polski eksport

Sekcja	Dział	Chłonność i zapotrzebowanie
Sekcja I – zwierzęta żywe i produkty pochodzenia zwierzęcego	Dział 01 – zwierzęta żywe	<ul style="list-style-type: none"> - zapotrzebowanie fermy drobiarskiej INCO-FOOD (firma z 100% kapitałem polskim), - wysoka jakość piskląt i umiarkowana cena, - możliwość nawiązania trwałych kontaktów z polskimi producentami, - brak barier taryfowych i pozataryfowych, - istnieje niebezpieczeństwo zakazu importu (pojawienie się ognisk ptasiej grypy w Polsce)
	Dział 02 – mięso i produkty mięsne	<ul style="list-style-type: none"> - zapotrzebowanie przemysłu mięsnego na Białorusi (w tym zwłaszcza INCO-FOOD do produkcji na rynek rosyjski i białoruski) i braku ww. produktów na rynku miejscowym, - w 2006 r. oddano zakłady w WSE Brześć (kapitał rosyjski), produkujące w oparciu o surowiec importowany (głównie z Polski), - wysokie oceny jakości mięsa i podrobów wystawiane przez władze weterynaryjne Białorusi, - możliwość zawierania kontraktów okresowych, - istnieje niebezpieczeństwo wprowadzenia zakazu importu w powodu pojawienia się ognisk chorób zakaźnych wśród zwierząt
Sekcja II – produkty pochodzenia roślinnego	Dział 07 – warzywa oraz niektóre korzenie i bulwy jadalne	<ul style="list-style-type: none"> - brak pełnego asortymentu warzyw i okresowych braków, - wysokie ceny przy niskiej jakości produktów produkowanych na Białorusi, - wysoka ocena polskich produktów (warzywa mrożone HORTEX-u zdobyły na Białorusi tytuł „Produkt roku 2005”), - niestabilność eksportu wynikająca ze zbiorów na Białorusi i cen w Polsce, - nie jest możliwe zawieranie długookresowych kontraktów; systematyczne wprowadzanie wysokich cel zaporowych w okresach jesienno-zimowych
	Dział 08 – owoce i orzechy jadalne	<ul style="list-style-type: none"> - zbyt mała produkcja własna, - wysokie ceny i niska jakość rodzimej produkcji, - wysoka ocena jakości polskich owoców, - niestabilne zapotrzebowanie z powodu wahań zbiorów i cen na Białorusi i w Polsce, - brak barier taryfowych i pozataryfowych
Sekcja IV – gotowe artykuły spożywcze, napoje bezalkoholowe i alkoholowe, ocet, tytoń	Dział 20 – przetwory z warzyw, owoców, orzechów lub innych roślin	<ul style="list-style-type: none"> - rosnąca chłonność rynku w wyniku wzrostu dochodów ludności i zmniejszenia skłonności do robienia przetworów własnych, zwłaszcza w miastach, - wysoka jakość, - istnieją szanse na zawieranie kontraktów okresowych, - brak barier taryfowych i pozataryfowych
Sekcja V – produkty mineralne	Dział 27 – paliwa mineralne, oleje mineralne i produkty ich destylacji, substancje bitumiczne	<ul style="list-style-type: none"> - w związku z wysokimi cenami surowców energetycznych i programem dywersyfikacji zaopatrzenia Białorusi w te surowce może pojawić się szansa na eksport węgla energetycznego na Białoruś i koksu na potrzeby cukrownictwa, - obecnie oferta eksportowa jest niekonkurencyjna ze względu na ceny surowców energetycznych, - wraz z powstaniem konkurencyjnych warunków cenowych powstaną szanse na trwałe powiązania handlowe, - brak barier taryfowych i pozataryfowych

Seksja VI – produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych	Dział 30 – produkty farmaceutyczne	<ul style="list-style-type: none"> - starzenie się społeczeństwa białoruskiego i wzrost zapotrzebowania na leki, - polskie leki są w wielu grupach konkurencyjne ze względu na jakość i cenę, - istnieje możliwość nawiązania trwałych powiązań handlowych, - brak barier taryfowych i pozataryfowych
	Dział 32 – ekstrakty barwników i środków barwiących, garbniki i ich pochodne, barwniki	<ul style="list-style-type: none"> - wysoka chłonność rynku detalicznego i zaopatrzeniowego budownictwa i gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, - polska oferta jest konkurencyjna zarówno po względem jakości, jak i ceny, - istnieje możliwość nawiązania trwałych powiązań handlowych, - brak barier taryfowych i pozataryfowych, - istnieje bariera dla prywatnego importu przez osoby fizyczne
Seksja VII – tworzywa sztuczne i wyroby z nich, kauczuk i wyroby z kauczuku	Dział 39 – tworzywa sztuczne i wyroby z nich	<ul style="list-style-type: none"> - potencjalne zapotrzebowanie może wynikać z rozwoju budownictwa mieszkaniowego i komunalnego, - polska oferta jest konkurencyjna zarówno po względem jakości jak i ceny, - istnieje możliwość nawiązania trwałych powiązań handlowych, - istnieje zakaz bezcłowego wwozu przez osoby fizyczne wielu wyrobów z mas plastycznych stosowanych w budownictwie
Seksja IX – drewno i wyroby z drewna; korek i wyroby z korka	Dział 44 – drewno i wyroby z drewna, węgiel drzewny	<ul style="list-style-type: none"> - istnieje możliwość wzrostu zapotrzebowania, jednak poprzez działania niekonwencjonalne, np. uruchomienie wspólnej produkcji mebli szkieletowych na rynku trzeciej, z wykorzystaniem walorów WSE na Białorusi, - wysoka konkurencyjność oferty polskiej zarówno w stosunku do wyrobów białoruskich, jak i z krajów trzecich, - istnieje możliwość nawiązania trwałych powiązań handlowych, - brak barier taryfowych i pozataryfowych
Seksja X – ścier drzewny lub z innego włóknistego materiału celulozowego, papier	Dział 48 – papier, tektura, wyroby z masy papierniczej, papieru lub tektury	<ul style="list-style-type: none"> - wysoka chłonność rynku i brak wystarczającej produkcji rodzimej, - wysokajakość i konkurencyjne ceny polskich towarów, - istnieje możliwość nawiązania trwałych powiązań handlowych, - brak barier taryfowych i pozataryfowych
Seksja XIII – wyroby z kamieni, gipsu, cementu, azbestu, miki i podobnych materiałów	Dział 68 – wyroby z kamieni, gipsu, cementu, azbestu, miki i podobnych materiałów	<ul style="list-style-type: none"> - wysoka chłonność rynku budowlanego, - konieczna intensyfikacja działań marketingowo-organizacyjnych, - wysoka jakość i szeroki asortyment polskiej oferty eksportowej, - istnieje możliwość nawiązania trwałych powiązań handlowych, - brak barier taryfowych i pozataryfowych
	Dział 69 – wyroby ceramiczne	<ul style="list-style-type: none"> - wysoka chłonność rynku zarówno związana z programami budownictwa, jak i koniecznością modernizacji starej substancji mieszkaniowej, - wysoka jakość polskich wyrobów, pomimo wyższej ceny niż białoruskich, stanowi o pozytywnej ich ocenie, - istnieje możliwość nawiązania trwałych powiązań handlowych, - brak barier taryfowych i pozataryfowych

Seksja XV – metale nieszlachetne i wyroby z metali nieszlachetnych	Dział 73 – wyroby z żeliwa i stali	- wysoka potencjalna chłonność rynku zarówno związana z programami budownictwa, jak i sprzedają w super- i hipermarketach oraz infrastrukturą i serwisem przydrożnym, - wysoka konkurencyjność polskich wyrobów,
	Dział 83 – wyroby z metali nieszlachetnych	- stosunkowo mała odległość od producentów, - istnieje możliwość nawiązania trwałych powiązań handlowych, - brak barier taryfowych i pozataryfowych
Seksja XVI – reaktory jądrowe, kotły i urządzenia mechaniczne oraz ich części	Dział 84 – reaktory jądrowe, kotły i urządzenia mechaniczne oraz ich części	- wysoka chłonność rynku, zwłaszcza na maszyny do przetwórstwa żywności, które wynika z programu modernizacji wsi i rolnictwa, na maszyny i urządzenia elektryczne – z programów rozwoju budownictwa, na inne urządzenia i towary tej sekcji – z programów inwestycyjnych,
	Dział 85 – maszyny i urządzenia elektryczne, oraz ich części, rejestratory, odtwarzacze dźwięku	- wysoka konkurencyjność polskiej oferty eksportowej, - istnieje możliwość systematycznych dostaw, - brak barier taryfowych i pozataryfowych.
Seksja XVII – pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe	Dział 87 – pojazdy nieszybowe oraz ich części i akcesoria	- wysoka potencjalna chłonność rynku wynika z rozwoju motoryzacji, - wysoka konkurencyjność polskich wyrobów, - istnieje możliwość systematycznych dostaw, - brak barier taryfowych i pozataryfowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie [Mapa możliwości... 2006 s. 170 – 174].

6. Zakończenie

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej przyczyniło się do dalszego dynamicznego rozwoju stosunków handlowych z Białorusią. Obroty handlowe i kontakty biznesowe nie zostały utrudnione przez nowy system wizowy. Polska stała się jeszcze bardziej atrakcyjnym partnerem dla przedsiębiorców białoruskich, ponieważ handel z Polską to jednocześnie handel z Unią Europejską.

Do barier utrudniających polskim firmom handel z Białorusią należą m.in.: wysokie cła i podatki, niejednoznaczna interpretacja przepisów, nadmierny system kontroli i certyfikacji towarów, administracyjne ograniczenia importu oraz bardzo wysokie kary za nawet drobne uchybienia.

Trudności, na jakie napotyka polski eksport, skłaniają do rozwoju powiązań kooperacyjnych. Okres prostego handlu wyrobami gotowymi we wzajemnych stosunkach ustępuje miejsca wspólnym inwestycjom, transferowi technologii, *know-how*. Stwarza to większe możliwości dostępu do rynku rosyjskiego dla towarów wyprodukowanych na Białorusi, w sytuacji utrzymywania ograniczeń w stosunkach handlowych Polski i Rosji.

Literatura

Białoruś – Przewodnik dla przedsiębiorców 2006, Warszawa.

Bieńkowski W. 2006 *Wpływ instytucji na rozwój gospodarczy i konkurencyjność krajów postkomunistycznych. Kilka uwag w odniesieniu do Polski i Rosji*, w: *Nowe uwarunkowania instytucjonalne a rozwój współpracy gospodarczej z kra-*

- jami bałtyckimi, Białorusią, Rosją i Ukrainą*, J. Grabowiecki, H. Wnorowski (red.), „Optimum Studia Ekonomiczne”, nr 2 (30).
- Borko H. 2005 *Republika Białorusi jako partner gospodarczy Polski*, w: *Gospodarcze sąsiedztwo Polski*, Satrzyk K. (red.), Warszawa.
- Dziewulski K. 2004 *Współpraca gospodarcza Polski z Białorusią*, w: *Współpraca gospodarcza Polski z krajami sąsiedzkimi w okresie transformacji systemowej*, J. Misala (red.), Radom.
- Informacja o polsko-białoruskich stosunkach gospodarczych w 2005 r.*, Mińsk.
- Mapa możliwości polskiego eksportu. Rynki pozaunijne 2006*, Warszawa.
- Rocznik statystyczny handlu zagranicznego, wybrane roczniki*, Warszawa.
- Syntetyczna informacja o eksporcie i imporcie Polski za 8 mies. 2006 2006*, Warszawa.